

Jiří Smlsal: Rudý les. Časopis Tramp 1929 – 1931.

Bakalářská práce

(posudek oponenta)

Práce Jiřího Smlsala je vyzrálá studie, která po formální i obsahové stránce zcela naplňuje požadavky na bakalářskou práci a v některých ohledech je i přesahuje. Hlavními přednostmi práce je dobrý přehled o odborné literatuře k tématu, schopnost propojit teoretickou dimenzi s analýzou empirického materiálu, jasně definovaný a koherentní pramenný materiál, definovaná a více či méně dobře aplikovaná metoda, velmi dobrá jazyková a stylistická úroveň, a především celá řada postřehů, které mohou podstatně posunout bádání o trampingu, ale také ho lépe kontextualizovat v rámci studií o kulturách mládeže, což se dosud předchozím badatelům příliš nepodařilo. Vzhledem k těmto všem pozitivním stránkám si ušetřím další rozbor obsahu práce a budu se věnovat jen námětům, které by práci mohly dále posunout k solidní výzkumné studii, monografického charakteru.

Především by prospěla práci o něco systematictější strukturace textu. Členění na kapitoly je vcelku logické, především co se týče analytických kapitol. Jasně ohraničení mají kapitoly týkající se základní trampských pojmů: kamarádství, squaw, astrachán, paďour a romantika. Tyto pojmy jednoznačně vymezují prostor sebeidentifikace trampské komunity, jak dovnitř, tak vůči vnějšímu prostředí. Vytváří tak koherentní představu o trampské identitě konstruovanou prostřednictvím časopisu Tramp. Autor zde naráží na mnohé důležité výzkumné otázky z bádání o subkulturách, z něhož bohužel cituje pouze některé české práce. Především britské a americké studium (post)subkultur přitom skýtá celou řadu perspektiv, které by autorovi poskytlo potřebný širší teoretický rámec. Jako příklad je možné uvést otázku vztahu subkultury jako alternativy vůči masové populární kultuře a naopak ovládnutí subkulturních prvků a jejich zahrnutí do kulturního průmyslu. České trampské hnutí tady zaujímá bezpochyby velmi zajímavé místo, protože na jedné straně vyšlo z populárně-kulturního rámce amerického westernu, na druhé straně se až úzkostlivě bránilo jakémukoli zapojení do místní masové populární kultury. Autor tuto situaci nazývá paradoxem, ale v rámci subkulturních studií to je jeden z klíčových problémů teoretických debat od přelomu tisíciletí (P. Hodgkinson, D. Muggleton, S. Thornton, K. Kahn-Harris ad.).

Poněkud nesystematickou podobu však má předchozí kontextuální část, tj. kapitoly 1-4. Je zřejmé, že je nutné předeslat základní faktografii k trampskému hnutí a představit historický pramen, ze kterého analýzy vycházejí. Autor by tak měl ale učinit logičtější a přehlednějším způsobem. Zatímco faktografická kapitola zahrnuje pouze stručné dvě strany, kapitoly „Struktura časopisu a okruh jeho přispěvatelů“ a „Osada. Rozšíření, inspirační zdroje a sociální praxe trampingu“ obsahují nepříliš logicky pospojované základní údaje o časopisu, ale také o jeho „inspiračních zdrojích“, o trampských vtipech nebo o praxi potlachů atd. Pro výzkumnou studii bych doporučil klasickou strukturu, která kromě úvodního přehledu bádání a popisu metodologie (podrobnějšího než je v práci), zahrne nastolení výzkumných otázek a postup jejich zodpovězení. Autor sice v práci otevírá řadu velmi zajímavých výzkumných otázek, ale práci by prospělo jejich systematictější usouvztažení a vypointování do jasně formulovaného argumentu.

Mezi těmito otázkami si (kromě výše zmíněného vztahu kontrakultura vs. masová kultura) dovolím vybrat dvě. Jednak klíčovou otázku, do jaké míry byla levicová část trampingu ve sledovaných letech určující, jak se její role proměňovala a jaký dopad to mělo na její kontrakulturní charakter? Z práce není zcela zřejmé (a podložené evidencí) a dosavadní literatura to spíše vyvrací, že by právě tato část trampské komunity měla dominantní postavení. Otázkou je také, co tímto dominantním postavením můžeme chápat. Jistě není

možné ztotožňovat skupinu autorů a čtenářů kolem časopisu Tramp s celou trampskou komunitou, což autor někdy až příliš lehce činí (jakkoli si tohoto faktu je vědom). Za druhé mně přijde velmi objevná a důležitá část ukazující povahu politizace této trampské komunity, včetně velmi sledované a ideologicky silně „nabité“ návštěvy Sovětského svazu. Při této příležitosti se musíme ptát, jak bylo možné v trampské imaginaci spojit radikálně levicovou rétoriku, která zahrnovala důraz na třídní vědomí a kolektivní způsoby organizace, s individualistickým charakterem trampských hodnot, jejich výslovně antikolektivistickým zaujetím a zdůrazňováním individuální svobody, volnosti a nezávislosti. Tady se zdá, že by český tramping mohl sloužit jako „laboratoř“ rozporů, do kterých se dostala pozdější sociální hnutí 60. let (a ještě i daleko pozdější až prakticky do současnosti), která měla politické ambice, a současně stavěla na radikální kritice společnosti a individuální revoltě vůči ní. Výše uvedené připomínky jsou však spíše námětem pro další rozpracování tématu, které bych vřele doporučoval, a nemají zastínit vysokou kvalitu práce, která také po formální stránce odpovídá nárokům na bakalářskou práci. Proto doporučuji práci hodnotit výborně.

Karel Šima